

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Fra Stabburstrappen	s 2	Gammelt jernbaneskilt	s 7
Hva skjer	s 3	Veinavn i Groruddalen	s 8
Familedager på Bånkall	s 4	Jernbanevakt under krigen	s 9
Pilegrimssuppe og lokalhistorisk vandring	s 6	Håndfaste minner fra krigen	s 11

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Returadresse:
Groruddalen Historielag
Postboks 37 Grorud
0905 OSLO

Besøksadresse:
Stabburet Nordtvet gård
Gårdsveien 1-3

Kontortid:
Onsdag 12.00 – 14.00
Etter sommerferien er kontoret
åpent første onsdag hver måned
kl. 12.00 – 14.00
Telefon: 22 16 48 85
E-post: post@grohi.no
Hj.side: www.grohi.no
Org.nr 989 556 924

AkersDølen's redaksjon:
Kristian Skaane
Sigrun Opheim
Arvid A. Larsen

Styret:
Leder og ansv.red.:
Bjørn H. Syversen
Nestleder: Jan Arne Tangerud
Kasserer: Arvid A. Larsen
Sekretær: Sigrun Opheim
Styremedlemmer:
Guri E. Bramness
Anne Finhammer
Per Furuseth
Kristian Skaane
Varamedlemmer:
Kjartan Eide
Karin Henden

Design/Trykk:
Gjerholm Design

Fra Stabburstrappen

Velkommen tilbake etter en forhåpentlig vellykket sommer! AkersDølen er ute med et nytt nummer som innledning til høsten.

Det er en travel høstsesong som ligger foran oss. Groruddalen Historielag har to boklanseringer på programmet. I tillegg til ny årbok i oktober, har vi også klar en ny og revidert utgave av Vandring på Grorud. Helt siden opplaget av utgave én tok slutt for et par år siden har vi hatt jevnlig etterspørsel etter "lommeguiden" for Grorud, og nå kan den endelig slippes. Om vi skal si det selv, er resultatet blitt enestående. En ny bok med nytt omslag og bearbeidet og revidert innhold både når det gjelder tekst og bilder.

Det er de to opprinnelige, lokalkjente forfatterne, Anne Finhammer og Guri E. Bramness, som også har stått for utarbeidningen av utgave 2.

Bokprosjektet er støttet økonomisk av bydel Grorud, noe vi er svært takknemlige for.

Det blir, tradisjonen tro, flere vandringer også i høst. Følg med på nettsiden www.grohi.no eller i Akers Avis Groruddalen.

Etter en lang sommerpause, åpner vi kontoret i Stabburet på Nordtvet for besøk onsdag 1. september. Deretter vil vi ha åpent kontor første onsdag i måneden fra klokka 12:00 til klokka 14:00. Det har vist seg at ordningen med åpent kontor hver eneste onsdag ikke har vært helt tilfredsstillende, og vi håper at den nye løsningen vil virke bedre. Ta gjerne turen innom og besøk oss! Første onsdag i måneden vil du finne representanter for styret på plass i Stabburet.

Hvis du er glad i å gå tur, kan du gjerne følge Groruddalsturene. Opplegget er et samarbeid mellom Lillomarka O-klubb og Akers Avis Groruddalen, og i år har også historielaget blitt med på laget. Vi bidrar med fem såkalte bonusturer som presenteres med artikler i fredagsaviser ut over høsten.

Følg med i avisen, ta på deg skoene og legg i vei!

Nordtvet gård, august 2010
Bjørn Henry Syversen, leder

Forsidefoto: Utgave 2 av Vandring på Grorud.

Hva skjer?

Dato/tid	Møteplass	Aktivitet
Torsdag 19. august kl. 18.00	Inngangen til Aker sykehus fra Trondheimsveien.	"Fattigfolk og fine fruer". Anne Fikkan og Gro Hoddevik leder turen fra Tonsen gård til Linderud.
Søndag 29. august kl. 13:00	Stabburet, Nordtvet gård.	Vandring på Grorud. Lansering av den reviderte utgave 2 av guideboken. Ved Anne Finhammer og Guri E. Bramness.
Torsdag 2. september kl. 19.00	Utenfor postkontoret, ved Økern-senteret.	Økernvandring. Som passerer bl.a. gravhauger, Økernly og restene av STK. Avslutning i Johannesløkken. Guider: Anne Fikkan og Bjørn H. Syversen.
Søndag 12. september kl. 13.00	Gamle Rommen skole (Rommiskolen).	Kulturminnedagen. "Nytt liv i gamle minner". Omvisning i Sveiva Landhandleri.
Onsdag 27. oktober kl. 19.00	Deichmanske bibliotek, filial Stovner. Stovner Senter 24, 0985 Oslo.	Presentasjon av Årbok 2010.

Det tas forbehold om endringer i programmet!
Følg med på nettsiden www.grohi.no

“Lokalhistorie er spennende!”

Familiedagene på Bånkall 5. og 6. juni 2010

Karin og Per i full gang med årboksalget.

Tradisjonen tro var det klart for Bånkalldagene igjen. Historielaget stilte med bokstand og nestleder Jan Arne Tangerud stilte opp med foredrag om Bånkall Gårds Historie.

I år sto boksaltet ute på tunet og flere kunne melde om pent og varmt vær.

Faktisk så varmt at enkelte vurderer solhatt til neste år...

Vi solgte årbøker for over 800 kr og vi fikk to nye medlemmer.

Alt i alt var det et positivt arrangement. Og vi håper å få komme tilbake neste år.

Tradisjonell felespill og bunad hører hjemme på en gård.

Vi var meget heldige med været denne helgen.

✚ Kristian

GRASROTANDELEN

I 2009 fikk vi kr. 6.500,-. Blir du med i år?

Ta med denne strekkoden til din nærmeste tippekiosk for å støtte Historielaget

Har du husket å betale kontingenten?

Pilegrimssuppe og lokalhistorisk vandring

Jan Arne og Kjartan serverte suppe med stødig hånd.

Søndag 13. juni var det igjen tid for historielagets tradisjonelle vandring på Pilegrimsleden.

Rundt 70 mennesker forsynte seg av den spesiallagde pilegrimssuppen som ble servert etter friluftsgudstjenesten på Øvre Fossum gård.

Og kl 12:30 var 10 deltakere klare til å følge nestleder Jan Arne Tangerud på vandring.

Underveis ble det fortalt om skålgropene ved Fossumberget, gravrøyser, veivedlikehold på 1600-tallet, milorg og Gjellerås Varden før turen endte i skansene som stoppet Karl XII i 1716.

Med på vandringen i år også var

Marit Stovner fikk også smake på pilegrimssuppen.

Tron Arve Hummelvoll, som bidro med utfyllende informasjon om pilegrimsleden fra Oslo til Hamar.

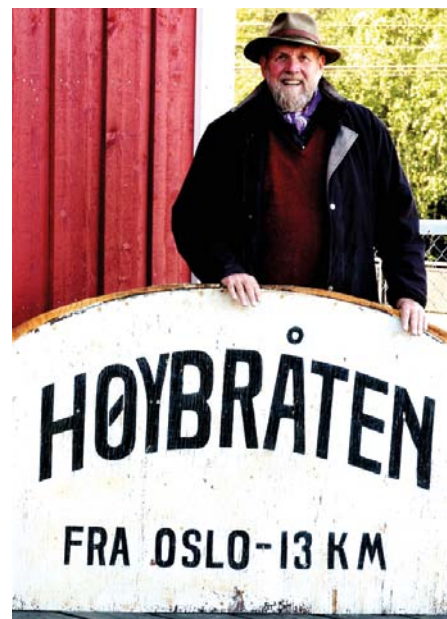
Pilegrimsvandringen har blitt arrangert av historielaget siden begynnelsen av 90 tallet, den gangen het det vandring langs oldtidsveien over Gjelleråsen.

Pilegrimsleden ble merket ferdig i 2001. Dette var en prosess som pågikk i over 5 år før alle papirer var godkjente.

Det hele ble markert med en spesialvandring fra Furuset kirke til Øvre Fossum Gård, før vandringen fortsatte videre innover i skogen fram til Skansene på toppen.

 Kristian

Gammelt jernbaneskilt kom til rette i forbindelse med lokalhistorisk rusletur

En fornøyd Eilif Holen med gjenfunnet skilt.

Like før Groruddalen Historielags lokalhistoriske vandring skulle starte fra Høybråten jernbanestasjon, fikk den ene av guidene øye på et gammelt stasjonsskilt som ble ryddet ut av kjelleren. Eilif Holen tok resolutt affære og sikret seg skiltet på vegne av lokalbefolkningen på Høybråten like før dets siste reis mot søppelfyllinga.

Skiltet er en finérplate malt i hvit bunnfarge, og med påmalt sort tekst: "HØYBRÅTEN – FRA OSLO 13 KM". Det prydet trolig den

ene stasjonsveggen i tidligere tider, den gangen et annet skilt med angivelse av stasjonens høyde over havet også hang midt på veggen ut mot sporene.

Da stasjonen ble pusset opp i fjor, og fikk ny panel, ble alle spor etter gamle skilt effektivt fjernet. Jernbanelagets stivbente bestemmelser forbyr alle andre skilt enn dem som inngår i deres jernbaneblå serie. Opplysninger om avstanden fra Oslo sentralstasjon og om hvor høyt Høybråten ligger i forhold til vannflaten i Bjørvika, omfattes ikke av denne offisielle skiltnormen. Dessverre.

For øvrig kan vi melde at oppslutningen om vandringen gjennom villaveiene på Høybråten var stor. En flokk bestående av flere enn 70 deltakere, hovedsakelig høybråtenboere, møtte fram for å høre de lokalkjente guidene, Eilif Holen og Rolf Torbo, fortelle om tidligere tiders forhold og hendelser i nærmiljøet.

De engasjerte og velartikulerte herrerne kåserte underveis ledig og i tur og orden, om Holmsens magasin, Høybråten skole, forholdene under krigen, Bedehuset, Vardenheim, friluftsserveringen i Mailund og Høybråten-parken. Det hele under ledelse av historielagets nestleder Jan Arne Tangerud. Ved avslutningen i parken bidro Høybråten Vel med servering av kaffe og vafler. Takk for turen!

 MacSieb

Veinavn i Groruddalen

Turstien D10, som går fra Grorudveien gjennom Alnaparken, ble 6. november 2007 høytidelig åpnet og fikk navnet Poudretstien.

Navnet skriver seg fra bingene til Ulsholt Poudretopplag som lå her ved Grorud jernbanestasjon. Opplaget hadde eget sidespor. Poudrette (lite pudder?) var innholdet fra Kristianas priveter (utedoer) blandet med myrjord og kalk, og videre-solgt som gjødsel. Av naturlige grunner ble det lokale navnet på dette produktet Pudritt.

Ulsholt Poudretopplag var i likhet med Christiania Pudretfabrik eiet av "Pudretkongen på Furuset" Cæsar Emil Ramel Michelet. Produksjonen av pudrett ble

flyttet fra Tøyen etter at Michelet i 1873- kjøpte gårdsbruket Uls-holt, og i 1882 og-83 kjøpte begge partene av gården Nedre Furuset.

Den gamle broen over Tokerud/Fossumbekken ("Lorta") ble gjenopp-bygd og fikk navnet efter Michelets husholderske Ragna Hansen.

Både vei- og brunavn var foreslått i fellesskap av Furuset Vel og Groruddalen Historielag.

Arne

Husk å melde adresseforandring!

Kald jernbanevakt under krigen

Jernbanevakt 1943. Ole Gerhard Svindal står lengst ut til venstre.

I Bjørn Stallares vei 15 på Sinsen bodde under krigen, drosjeeier Ole Gerhard Svindal med familien sin. På førjulsvinteren 1943 ble han innkalt til å gjøre tjeneste som linjevakt (jernbanevakt). 47 år gamle Svindal ble, sammen med noen andre menn, beordret til Gjøvikbanen og tildelt en post nr. 79 på strekningen Oslo-Movatr.

I Norsk krigsleksikon skriver Guri Hjeltnes om utskrivning av sivile borgere til vakt ved jernbanelinjer, tyske anlegg, bensinstasjoner, bensinopplag, bruer og offentlige bygninger. Ordningen, som ble innført i 1943 av tysk sikkerhetspoliti, ble administrert av de lokale NS-myndigheter og lensmenn. Årsaken til innføringen av borgervakt var det

økende antallet vellykte sabotasjeaksjoner. Borgervaktene var ubevæpnet og tjente som gisler i tilfelle sabotasje. En del omkom under vakttjenesten.

De første parolene fra motstandsbevegelsen om dette i 1943 gikk ikke i mot borgervaktordningen. Man skulle gjøre sin plikt og ta sin risiko. Fra sommeren 1944 derimot ble folk sterkt oppfordret til å boikotte borgervakttjenesten. Da het det i en parole fra Hjemmefrontens Ledelse at:

"Ingen møter frivillig frem til borgervakten, og blir en hentet av politi, stikker en av på første vakt."

Den som brøt parolen måtte være klar over risikoen. Sabotasjegruppene hadde ordre om ikke å ta hensyn til borgervakten, "...selv om denne påstår seg å være aldri så god jøssing."

Hjemmefronten forsøkte også å begrense innkallingene ved blant annet å sørge for å ødelegge borgervaktregistre.

De som ble kalt ut til vaktjeneste tok oftevakten svært lite høytidelig.

Så langt Norsk krigsleksikon.

Nedenfor følger beretningen om da drosjeeier Svindal ble innkalt til borgervaktjeneste:

Vakten skulle være mellom klokka 0400 og klokka 0700 hver morgen fra 6. til 21. desember 1943.

På en håndskrevet lapp, forsynt med stempel fra Politipresidenten i Oslo, går det også fram at den strekningen som skulle bevoktes var mellom 15,6 km og 18,8 km fra Oslo Ø.

Det var nok en iskald opplevelse å patruljere 3,2 km jernbanelinje der ute i skogen fjorten grytidlige vintermorgener på rad tett oppunder jul i 1943. I tillegg var det også spenning og nervøsitete med i spillet.

Fire av jernbanevaktene er avbildet på et fotografi tatt 13. desember. Ole Svindal står lengst til venstre.

Tidlig i 1944 får Ole Svindal en ny innkalling fra Borgervaktkontoret. Drosjeeieren Svindal, som også tar leilighetsarbeid i et bilverksted på Torshov, får da verkstedeieren til å sende en begrunnet søknad om fritak fra borgervakten.

Innkallingen til borgervakt.

I søknaden som er stilet til lederen av Borgervaktkontoret i Oslo heter det blant annet at Svindal hadde vært ansatt som bilreparatør i P. E. Pedersens bilverksted siden august 1943 og at han utelukkende var beskjeftiget med generatorarbeid, noe som var viktig under de rådende forhold. Svindal kjørte selv drosje med knott-generator, og hadde sikkert god rede på de tekniske forhold som var knyttet til generatordrift.

"Som følge derav", sier verkstedeieren, "er det en umulighet for mig å undvære ham mere."

Søknaden slutter slik:

"Jeg håber derfor at det blir tatt hensyn til dette, likesom det er mig bekjent at bilreparatører blir fritatt for borgervakt."

*Ærbødigst
P. E. Pedersen"*

Kilde til denne artikkelen har vært Ole Svindals datter, Synnøve Rønning. Hun har også stilt illustrasjonsmaterialet til rådighet for Groruddalen Historielag.

MacSieb

Håndfaste minner fra krigens dager

Det tilflytter stadig historielaget saker og ting av forskjellig art. Siste tilvekst er et knippe gjenstander og papirer etter en avdød milorg veteran. Enken har ryddet opp og har overlatt en rekke gjenstander til Groruddalen Historielag. Det dreier seg langt på vei om "krigsbytte" ervervet fra tyskerne og norske nazister i maidagene 1945, i tillegg til diverse aksjonsplaner og noen andre milorg papirer.

En stålhjelm er blant gjenstandene. Den er ikke av tysk type, men er sannsynligvis en norsk førkrigs hjelm. Det spesielle er et emblem på venstre side, sammensatt av bokstavene V og Q. Kan det være utstyr brukt av Quislings Førergarde, vaktkorpset ved "Gimle" på Bygdøy?

I tillegg er det en magasintaske med plass for 3 stk. magasin til MP38/40, den tyske maskinpistolen som mange vil kjenne bedre som Schmeisser.

Videre inneholder den lille samlingen en epålett for hirdoffiser, en bajonett og noe sprengningsmateriell som vi ikke kan identifisere. Det ligger også ved et kurs i sprengningsteknikk og håndtering av sprengstoff.

Historielaget vil ta kontakt med fagmiljøer som for eksempel Norges Hjemmefrontmuseum, for å få svar på spørsmål i tilknytning til denne gjenstandssamlingen. Dersom noen av hjemmesidens lesere har opplysninger eller kommentarer, er vi takknemlig for å høre fra dere.

Denne innretningen sies å være egnet for å sprengne jernbaneskinne.

Bokstavene på venstre side av hjelmen står nok for Vidkun Quisling.

Litt av hvert.

MacSieb

Returadresse: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud, 0905 OSLO

Bestillingsskjema - bøker/medlemskap

Vi utgir ny årbok hvert år. Bøkene inneholder viktig lokalhistorisk dokumentasjon fra hele Groruddalen. Den eldste årboken er like aktuell nå som da den ble utgitt.

Kryss av på nedenstående bestillingsseddel og vi sender deg årbøkene i posten.

Eller du kan bestille bøkene på vår nettside www.grohi.no.

Pris per bok kr 120,- Porto kommer i tillegg på alle forsendelser fra oss.

Årbok 1985 og 1987 kr. 100,-.

Bestilling:

Ja, takk, jeg bestiller følgende (kryss av):

☐ Årbok 1985	☐ Årbok 1995	☐ Årbok 2002	☐ Årbok 2009
☐ Årbok 1987	☐ Årbok 1996	☐ Årbok 2003	
☐ Årbok 1989/90	☐ Årbok 1997 (utsolgt)	☐ Årbok 2004	
☐ Årbok 1991	☐ Årbok 1998	☐ Årbok 2005	
☐ Årbok 1992	☐ Årbok 1999	☐ Årbok 2006	
☐ Årbok 1993	☐ Årbok 2000	☐ Årbok 2007	
☐ Årbok 1994	☐ Årbok 2001	☐ Årbok 2008	

Jeg ønsker:

- ☐ Å bli medlem - kontingent kun kr 100,- per år
- ☐ Kulturminniguide - "Vandring i bydel Bjerke" kr 50,-
- ☐ "Vandring på Grorud" 2. utgave - kr 100,-
- ☐ Groruddalen Kulturminneatlas kr 175,-

Medlemsnr. _____ Navn _____

Adresse _____ Postnr. _____

(Sted/dato)

(Underskrift)